

Agresja i przemoc wśród uczniów

Data dodania: 2010-08-28 16:11:24

Autor: Aneta Szmelter-Ubramek

Często pojawia się trudność związana z tym, jak określić zachowania dzieci. Kiedy mamy do czynienia z zachowaniem agresywnym, a kiedy z aktem przemocy? Używamy na zmianę różnych pojęć: agresja, przemoc, znęcanie... Przedstawiam referat jaki wygłosiłam na spotkaniu z rodzicami w ramach pedagogizacji rodziców.

AGRESJA I PRZEMOC WŚRÓD UCZNIÓW

Referat wygłoszony na spotkaniu z rodzicami w ramach pedagogizacji rodziców

CELE SPOTKANIA:

- Wyjaśnienie pojęcia agresji i przemocy.
- Uświadomienie istniejących form agresji i przemocy.
- Zapoznanie z rolą ucznia-sprawcy i ucznia-ofiary.
- Uświadomienie przyczyn stosowania przez dzieci przemocy.
- Zapoznanie ze sposobami pomagania dzieciom-ofiarom i dzieciom-sprawcom przemocy.
- Zmotywowanie rodziców do współpracy ze szkołą w rozwiązywaniu problemu przemocy.

ANKIETA O PRZEMOCY

Prawda czy fałsz?

1. Najgorszą formą przemocy dla dziecka ze strony rówieśników jest przemoc fizyczna.
2. Dziewczynki są z „natury” grzeczniejsze i rzadko używają przemocy.
3. Najczęściej ofiarami przemocy stają się dzieci wyróżniające się wyglądem fizycznym (np. otyłe, rude, w okularach).
4. Silna potrzeba dominowania u dziecka może być powodem stosowania przemocy wobec innych.
5. Oglądanie filmów i gier pełnych przemocy może wyzwać zachowania agresywne dziecka.

POPRAWNE ODPOWIEDZI

1. Najgorszą formą przemocy dla dziecka ze strony rówieśników jest przemoc fizyczna.

FAŁSZ!

Są różne rodzaje przemocy w szkole.

Czasami wyśmiewanie lub izolowanie mogą być o wiele trudniejsze do zniesienia niż bicie.

Wszystko zależy od wrażliwości dziecka oraz od sposobu zachowania sprawców.

2. Dziewczyny są z „natury” grzeczniejsze i rzadko używają przemocy.

FAŁSZ!

Dziewczyny także używają przemocy, jednakże jest to przemoc bardziej ukryta i zakamuflowana.

3. Najczęściej ofiarami przemocy stają się dzieci wyróżniające się wyglądem fizycznym (np. otyłe, rude, w okularach).

FAŁSZ!

Wygląd może być powodem zaczepek, ale nie decyduje on ostatecznie o tym, że dziecko stanie się ofiarą przemocy rówieśniczej. O wiele większe znaczenie ma sposób zachowania się dziecka.

Badania pokazują, że procent otyłych, rudych i w okularach wśród dzieci-ofiar przemocy jest taki sam jak w zwykłej grupie.

4. Silna potrzeba dominowania u dziecka może być powodem stosowania przemocy wobec innych.

PRAWDA!

Wiele dzieci-sprawców przemocy wyróżnia się dużą potrzebą dominowania, przewodzenia.

Przemoc jest niekonstruktywnym sposobem zaspokajania tej potrzeby.

5. Oglądanie filmów i gier pełnych przemocy może wyzwać zachowania agresywne dziecka.

PRAWDA!

Dzieci, którym puszczano filmy i bajki pełne przemocy były bardziej agresywne i mniej chętne do współpracy w grupie niż dzieci, którym puszczano filmy i bajki bez przemocy.

Szczególnie groźne w skutkach może okazać się oglądanie takich filmów, jeśli równoległe dziecko jest świadkiem przemocy w domu, jest zaniedbywane (rodzice mało poświęcają mu uwagi), w rodzinie panuje poważny kryzys.

DEFINICJA AGRASJI I PRZEMOCY

Często pojawia się trudność związana z tym, jak określić zachowania dzieci. Kiedy mamy do czynienia z zachowaniem agresywnym, a kiedy z aktem przemocy? Używamy na zmianę różnych pojęć: **agresja, przemoc, znęcanie...**

AGRESJA TO:

każde zamierzone działanie, mające na celu wyrządzenie komuś lub czemuś szkody, straty, bólu.

A zatem jest to każde zachowanie, które powoduje krzywdę drugiej osobie (lub własną).

Uczniowie zachowują się agresywnie również wtedy, gdy niszczą swoje lub cudze rzeczy, sprzęt szkolny.

Wielu psychologów uważa, że o agresji można mówić, gdy obie strony mają podobną siłę fizyczną i psychiczną (obie strony są sprawcami).

Zaatakowany uczeń potrafi bronić swoich interesów, praw.

PRZEMOC

ma miejsce wówczas, gdy uczeń atakujący jest silniejszy fizycznie lub psychicznie.

Cechą charakterystyczną przemocy jest nierównowaga sił.

W przypadku przemocy tworzą się dwie role:

ofiary- osoby poszkodowanej, która nie potrafi sama się bronić

sprawcy- osoby nadużywającej własnej siły w relacjach z innymi.

Obie role mają negatywny wpływ na dalsze funkcjonowanie dzieci.

ZNĘCANIE

Szczególnie bolesna dla dzieci jest przemoc o wyjątkowym okrucieństwie, tak zwane **ZNĘCANIE!**

W szkole zdecydowanie więcej obserwujemy zachowań agresywnych niż tych związanych z przemocą. Uczniowie rozwiązują konflikty poprzez przewiska, kłótnie, bójki.

Rodzice wraz z nauczycielami mają zadanie pokazać uczniom inne, konstruktywne sposoby radzenia sobie w trudnych sytuacjach.

Jest to długi proces i dzieci powinny liczyć na naszą cierpliwość i wyrozumiałość.

Kiedy pojawia się przemoc, musimy postępować w sposób bardziej radykalny. Przemoc narusza podstawowe prawo każdego dziecka do życia w poczuciu bezpieczeństwa na terenie szkoły.

Uczniowie muszą uzyskać wyraźną informację: **przemocy nie można używać, nikt nie ma prawa upokarzać innych i znęcać się nad słabszymi!!!**

Granica powinna być bardzo wyraźnie ustalona przez wszystkich dorosłych.

„NEUTRALNI”

Poza uczniami, którzy są sprawcami i ofiarami przemocy, w szkole są również uczniowie „neutralni” (ok. 70 %), świadkowie zdarzeń.

Ta milcząca większość może stać się sprzymierzeńcem dorosłych w przeciwdziałaniu przemocy rówieśniczej.

RODZAJE AGRESJI I PRZEMOCY:

- fizyczna
- słowna
- bez słów i kontaktu fizycznego

AGRESJA I PRZEMOC FIZYCZNA:

- bicie
- kopanie
- popychanie
- podcinanie
- plucie
- wymuszanie pieniędzy
- zamykanie w pomieszczeniach
- niszczenie własności
- różne „prace zlecone” (np. noszenie teczek)

AGRESJA I PRZEMOC SŁOWNA:

- przezywanie
- wyśmiewanie
- obrażanie
- plotkowanie
- obgadywanie
- namawianie się
- manipulowanie związkami przyjaźni
- grożenie
- szantażowanie
- obraźliwe sms-y

AGRESJA I PRZEMOC BEZ SŁÓW I KONTAKTU FIZYCZNEGO:

- wrogie gesty
- miny
- izolowanie
- manipulowanie związkami przyjaźni

Dziewczynki częściej używają pośrednich form przemocy typu: obrażanie, oszczerstwa, rozpowszechnianie plotek, wykluczenie z grupy, manipulowanie związkami przyjaźni.

Te formy często są dla nauczyciela mało widoczne, trudniej je na tym „przyłapać”.

Chłopcy stosują przemoc jawną, bezpośrednią, wykorzystując częściej siłę fizyczną.

Wielu wychowawców stwierdza, że znacznie częściej reaguje na przemoc chłopców niż dziewczynek. Dzięki temu zyskują złudzenie, że przemoc dotyczy głównie chłopców.

Pośrednie („kobiece”) formy przemocy są tak samo krzywdzące i bolesne, jak bezpośredni atak.

SYNDROM OFIARY

Dlaczego niektóre dzieci stają się obiektem przemocy ze strony kolegów, a inne nie?

Czy mają w sobie coś szczególnego?

Wbrew niektórym opiniom ofiarą przemocy nie zostaje dziecko z powodu tuszy, koloru włosów, noszenia okularów lub posiadania dobrych stopni.

Decydujący wpływ mają: zachowanie i wewnętrzne cechy dziecka.

TYPY OFIAR PRZEMOCY:

- ofiary pasywne
- ofiary prowokujące

CECHY OFIARY PASYWNEJ:

- jest wrażliwa i nieśmiała
- ostrożna w kontaktach z innymi
- ma trudności z zaistnieniem w grupie rówieśniczej
- jest niepewna i lękowa
- nie potrafi się bronić, atakowana- płacze, wycofuje się, ucieka
- czuje się małowartościowa, nie potrafi właściwie ocenić swojej sytuacji
- ma poczucie osamotnienia
- zwykle nie ma w klasie żadnego dobrego przyjaciela
- ma negatywne nastawienie do stosowania przemocy

- może być słabsza fizycznie (dotyczy to chłopców)
- często ma lepszy kontakt z dorosłymi niż z rówieśnikami
- może mieć bliższe od przeciętnych kontakty z rodzicami, szczególnie z matką (ta bliskość często oznacza nadopiekuńczość)

UWAGA!

Zasadniczy rys ofiary to:

lęk, reakcje pasywne i niepewne, połączone (w przypadku chłopców) ze słabością fizyczną.

Komunikat, jaki ofiara wysyła otoczeniu brzmi następująco:

„Jestem słaba, nieszczęśliwa, boję się, nie umiem się bronić, nie będę się bronić”.

CECHY OFIARY PROWOKUJĄCEJ:

- ma problem z koncentracją
- wyróżnia się niespokojnym zachowaniem, często nadaktywnością
- wprowadza zamieszanie, niepokój
- wytwarza wokół siebie atmosferę irytacji i napięcia
- jej zmienne humory są przyczyną częstych konfliktów z kolegami
- jej zachowanie może być odbierane przez większość klasy jako prowokujące i może powodować negatywne reakcje ze strony innych
-

ROZPOZNAWANIE DZIECKA- OFIARY

Większość dzieci nie informuje dorosłych (rodziców i nauczycieli), że doświadcza przemocy. Są różne powody takiego milczenia:

- lęk przed zemstą sprawców
- brak wiary w pomoc i zmianę sytuacji
- obawa, że nikt nie uwierzy
- poczucie winy
- wstyd, itp.

Rodzice muszą uważnie obserwować swoje dziecko.

Dzieci będące ofiarami- zwykle:

- mają sińce, zniszczone lub brudne ubranie, zniszczone przybory szkolne zapytane nie potrafią wyjaśnić co się stało
- wyglądają na nieszczęśliwe, gorzej śpią

- pogarszają wyniki w nauce
- myślą o sobie, że są „gorsze”, wycofują się z kontaktów z innymi
- stają się „zamknięte w sobie”
- stają się apatyczne lub agresywne, zmieniają się im nastroje
- mogą nie mieć żadnego bliskiego przyjaciela
- unikają szkoły- np. rano skarżą się na bóle głowy, brzucha, tracą apetyt
- mówią np. „nie lubię tej szkoły” „nienawidzę swojej klasy” „nie chcę tam chodzić” itp.
- spóźniają się do szkoły, trzymają się blisko nauczyciela
- wracają ze szkoły powoli, często dłuższą drogą
- kradną z domu pieniądze lub cenne przedmioty

Jeśli rodzic zaobserwuje u dziecka tego rodzaju postawy i zachowania, nie może ich bagatelizować. Warto od początku uczyć swoje dzieci, że każdy ma prawo być słabszy, nie umieć się przeciwstawić, obronić, móc się rozplakać w trudnej dla siebie sytuacji. **Ale nikt nie ma prawa użyć w stosunku do niego przemocy!**

Doświadczenie bycia ofiarą może mieć istotny wpływ na przyszłe życie dzieci. Dlatego tak ważne jest, aby rodzice i wychowawcy pomagali im pozbyć się tej obciążającej roli.

SPOSOBY POMOCY DZIECKU – OFIARZE

Jak pomóc swojemu dziecku, gdy doświadcza przemocy?

- Rozmawiaj z dzieckiem o sytuacji wśród rówieśników.
- Wspieraj dziecko.
- Wymyśl razem z dzieckiem sposoby samodzielnego poradzenia sobie z sytuacją.
- Poćwicz (w domu) z dzieckiem asertywne sposoby obrony przed przemocą.
- Rozwijaj samodzielność dziecka.
- Wspieraj budowanie pozytywnych relacji dziecka z rówieśnikami.
- Współpracuj ze szkołą.

TYPY SPRAWCÓW PRZEMOCY

- sprawcy aktywni
- sprawcy pasywni

CECHY SPRAWCY AKTYWNEGO:

- agresja przejawiana wobec kolegów, także i dorosłych
- zafascynowanie przemocą i jej narzędziami
- akceptacja przemocy
- impulsywność
- potrzeba dominacji
- niski poziom empatii wobec ofiar
- średnie lub nieco wyższe niż przeciętne poczucie własnej wartości
- niski lub przeciętny poziom strachu i niepewności

- uznanie dla siły fizycznej
- często otoczony „świtą” (2-3 osoby)
- większa od innych (zwłaszcza zaś od swoich ofiar) siła i sprawność fizyczna
- przeciętna popularność w klasie (może stopniowo spadać)

UWAGA!

Zasadniczy rys sprawcy to:

reakcje agresywne połączone z siłą fizyczną (przynajmniej w przypadku chłopców).

Komunikat wysyłany przez sprawcę otoczeniu:

„Jestem silny, pewny siebie, lubię przemoc, chcę rządzić i być ważny”.

CECHY SPRAWCY PASYWNEGO:

- nie inicjuje, ale przyłącza się do stosowania przemocy
- niezbyt pewny siebie
- w grupie czuje się lepiej

ROZPOZNAWANIE DZIECKA-SPRAWCY

Dzieci- sprawcy przemocy- zwykle:

- dokuczają, ale głównie kierują to do słabszych, bezbronnych kolegów
- lubią dominować i podporządkowywać sobie innych
- są sprawni i zręczni
- łatwo się denerwują i wybuchają
- nie potrafią sobie radzić z trudnościami
- mają trudność z przestrzeganiem przyjętych ogólnie zasad
- często są nastawieni na „NIE”
- mają zwykle małe lub żadne poczucie winy
- wobec ofiary brak im zrozumienia, współczucia czy sympatii
- łatwo się kontaktują z otoczeniem
- umieją sprytnie wybrnąć z sytuacji np. oskarżenia
- potrafią udawać
- czerpią korzyści materialne i psychiczne ze swojej przemocy (ofiary dostarczają im np. pieniędzy)
- wobec dorosłych mogą być agresywni lub ugrzeczniejsi

Doświadczenie bycia sprawcą przemocy wpływa na przyszłe życie dziecka. Ma ono kłopoty z przestrzeganiem norm i wartości społecznych, wchodzi w konflikt z prawem o wiele częściej niż pozostali.

PRZYCZYNY AGRESYWNOŚCI

Co powoduje, że dzieci mają skłonności do znęcania się nad kolegami?

Czemu dziecko, które wydaje się nam dobre i uczynne, przyłącza się do krzywdzenia swoich klasowych kolegów?

Na to, aby dziecko stało się sprawcą przemocy mają wpływ określone warunki jego rozwoju i sposoby wychowywania go.

Nie istnieje jedna konkretna przyczyna. To zwykle zespół różnych czynników decyduje o tym, że niektóre dzieci stosują wobec innych przemoc.

PRZYCZYNY TKWIACE W RODZINIE

- brak ciepła, zaangażowania, zainteresowania sprawami swojego dziecka
- pobłażliwość i przyzwolenie dla dziecka na stosowanie agresji wobec innych
- alkoholizm rodziców
- brak jasno wyznaczonych granic– jak dziecku wolno się zachować a jak nie
- stosowanie agresji i przemocy przez rodziców w kontaktach między dorosłymi i w stosunku do samego dziecka
- wychowanie w duchu „dziecko nie ma głosu”
- brak jasnego przekazu, co jest dobre, a co złe
- rozwiązywanie konfliktów i napięć domowych metodami „siłowymi”
- kryzysy domowe (kłótnie, rozwód rodziców)
- podwójne wzorce zachowań (co innego się mówi, co innego robi)

WPŁYW GRUPY RÓWIEŚNICZEJ

Dzieci mogą przyłączyć się do naśladowania, ponieważ:

- Naśladują osobę z grupy, ocenianą przez nich pozytywnie, która zachowuje się agresywnie. Oni sami są niepewni swej pozycji w grupie.
- Widzą, że używający przemocy uczeń odnosi korzyści, nie traci swej popularności.
- Naśladowany uczeń stosujący przemoc nie spotyka się z negatywnymi konsekwencjami ze strony dorosłych.
- W grupie rozmywa się odpowiedzialność i zmniejsza się poczucie winy.

WPŁYW MEDIÓW

Przemoc pokazywana w mediach:

- wpływa na uczenie się agresywnych zachowań wśród dzieci
- znieczula wrażliwość dziecka
- uczy nierealistycznych zachowań

SPOSOBY POMOCY DZIECKU-SPRAWCY

Jak pomóc dziecku powstrzymać się od przemocy?

- Poświęć dziecku czas.
- Wspieraj jego zainteresowania i pasje.
- Wyznaczaj jasne granice, ustalaj zasady, bądź konsekwentny.
- Nie używaj przemocy wobec dziecka.
- Konflikty rozwiązuj poprzez rozmowy.
- Zadbaj o dziecko, gdy rodzina przechodzi kryzys.
- Współpracuj ze szkołą.
- Poszukaj pomocy psychologa.

„NEUTRALNI”

Ok. 70 % dzieci w każdej szkole to dzieci, które nie są ani ofiarami, ani sprawcami przemocy. Na co dzień jednak przyglądają się wielu sytuacjom przemocowym – przezywaniu, wyśmiewaniu, obgadywaniu, izolowaniu innych dzieci. Problem polega na tym, że większość z nich nie reaguje, widząc niesprawiedliwość. Jest „obojętna” albo boi się reakcji swoich kolegów.

APEL DO RODZICÓW DZIECI „NEUTRALNYCH”

Należy zachęcać dzieci do przerwania milczenia i reagowania na sytuacje przemocy.

Dzieci powinny stanąć w czyjejś obronie i powiedzieć: „nie przezywajcie jej”, „zostawcie ją, ona wam nic nie zrobiła”.

Mogą także pomóc osobie pokrzywdzonej, zabrać ją z miejsca, w którym inni ją przezywają, pocieszyć. Powinny także o wszystkich poważnych sytuacjach przemocy powiedzieć dorosłym – rodzicom, wychowawcy, nauczycielom, bo wtedy jest największa szansa pomocy poszkodowanemu. Wiele dzieci obawia się oskarżenia, warto im pokazać konsekwencje sytuacji, kiedy nikt z dorosłych nie wie o sytuacjach przemocy.

PODSUMOWANIE

Dzieci używają przemocy nie dlatego, że są „złe”, tylko dlatego, że nie umieją inaczej zaspokajać swoich potrzeb lub radzić sobie z napięciem i doświadczonym stresem.

Stosowanie przemocy może dawać dziecku wiele korzyści np. poczucie siły, poczucie bycia ważnym, zabicie nudy, uznanie otoczenia. Jednak w dłuższej perspektywie upośledza poważnie jego społeczne funkcjonowanie. Dzieci będące sprawcami przemocy w konsekwencji mają problemy w nawiązaniu bliższych relacji z ludźmi, o wiele częściej od pozostałych wchodzi w konflikt z prawem, łamią normy życia społecznego.

Opracowała: Aneta Szmelter-Ubramek

Literka.pl Literka.pl